

2025

ÅRSBERÄTTELSE

Innehåll

- 4 Presidentens översikt
TATU LEPPÄNEN
- 10 Styrning och rättsskydd – Högsta domstolen
som rättskipare
JUKKA SIPPO
- 18 Militära brott och högsta domstolen
TIMO OJALA OCH MATTI PYÖRIÄ
- 26 De administrativa uppgifterna har vuxit
och blivit mer komplexa
PIA HAPPONEN OCH JUSSI ALARANTA
- 32 Kanslichefens översikt
KAISA KUPARINEN
- 38 Avgivna utlåtanden
- 40 Besök och evenemang
- 42 Statistik
- 48 Personalen 31.12.2025

hogstادمستolen.fi

Foto **Antti Rintala**
Layout **Ilove Creative**

Presidentens översikt

TATU LEPPÄNEN

HÖGSTA DOMSTOLENS VERKSAMHETSÅR 2025 var resultatrikt. Högsta domstolens viktigaste uppgift är att ge prejudikat och antalet var det största på många år, sammanlagt 107. Det är naturligt att antalet prejudikat varierar årligen beroende på den mängd ärenden som för tillfället behandlas. Kvaliteten på avgörandena kunde samtidigt hållas på en sedvanligt hög nivå.

I en ny ärendegrupp gav högsta domstolen två prejudikat vilka gällde militär och civil underrättelseverksamhet (HD 2025:29 och 31). Denna ärendegrupp omfattas av särskilt högt ställda krav på sekretess och dataskydd. För att högsta domstolen ska kunna fylla sin uppgift att styra rättspraxis har det ansetts viktigt att det också i dessa mål är möjligt att ge prejudikat i juridiska frågor, samtidigt som man fäster extra vikt vid att omständigheterna i det enskilda fallet hålls hemliga när det offentliga referatet över avgörandet utarbetas. Underrättelseverksamhet behandlades även i ett militärt brottmål som avgjordes under året (HD 2025:58).

Av ett nytt slag var också ett utskökningsmål, där det var fråga om vilka beviskrav som skulle tillämpas när Europeiska unionens sanktioner i anslutning till kriget i Ukraina verkställdes vid utskökning (HD 2025:30). Man kan således säga att den ökade internationella spänningen avspeglade sig under verksamhetsåret även på högsta domstolens vardagliga dömande verksamhet.

Rättegångsbalkens nya processbestämmelser om prejudikatfrågor och om så kallad sprängdispens i högsta domstolen trädde i kraft i april 2025. I synnerhet förfarandet angående prejudikatfrågor är en principiellt viktig nyhet. Det innebär att tingsrätten, hovrätten eller marknadsdomstolen i ett anhängigt mål på vissa villkor kan föra en fråga av prejudiciell natur för att avgöras av högsta domstolen. Högsta domstolen kan ta upp frågan till avgörande, om den har betydelse som prejudikat. Efter att ha erhållit högsta domstolens avgörande kan den lägre domstolen fortsätta behandlingen av målet.

Handläggningstiderna och antalet anhängiga mål har i högsta domstolen legat på en skäligen god nivå, men de är något i växande. Avsikten är att under det kommande året vända utvecklingen.

Under det knappa första året hänsköts fem dylika frågor till högsta domstolen – möjligheten togs således genast i bruk i domstolarna. Högsta domstolen hann också under året besvara en av frågorna, och behandlingen tog endast ca fyra månader (HD 2025:74). Behandlingen av dessa ärenden prioriteras i högsta domstolen, vilket är viktigt för att systemet ska fungera i praktiken.

Sprängdispens gäller mål i vilka hovrätten inte har beviljat tillstånd till fortsatt handläggning i hovrätten. I dessa fall kan högsta domstolen nu besluta att den direkt avgör själva prejudikatfrågan så att det eventuellt kan undvikas att målet återförvisas till hovrätten. Under verksamhetsåret har något sådant avgörande ännu inte givits.

På det hela taget fortlöpte högsta domstolens rättskipningsverksamhet stabilt under år 2025. Antalet inkomna ärenden har under de senaste åren stabiliserats till knappt 2 000. Under de närmaste åren kan antalet växa något till följd av att brottmålen ökar i antal. Handläggningstiderna och antalet anhängiga mål har i högsta domstolen legat på en skäligen god nivå, men de är något i växande. Avsikten är att under det kommande året vända utvecklingen.

Rättskipningen och det övriga arbetet utförs av högsta domstolens synnerligen yrkeskunniga, hängivna och motiverade personal. Domstolens ledamöter har inte ändrats under året. På grund av tjänstledigheter saknades fortfarande en ledamotsresurs.

En stor förändring för verksamheten var bytet av kanslichef i början av juni, då den tidigare tjänsteinnehavaren gick över till nya uppgifter och Kaisa Kuparinen började som ny kanslichef. Omsättningen bland föredragandena var även under detta år stor till följd av arbetsbyten och tjänstledigheter, vilket i någon mån syntes i rättskipningens effektivitet. Bland kanslipersonalen var läget mer stabilt. Inom samtliga personalkategorier har det dock varit möjligt att rekrytera kompetent personal. Högsta domstolen är en attraktiv arbetsplats.

Det svåra läget för statsekonomi började under året samla mörka moln även över domstolsväsendet. Tack vare statsrådets första redogörelse för rättsvården har domstolarna erhållit mera nödvändiga resurser, men det finns risk för att dessa under de närmaste åren tas bort i takt med nya inbesparingskrav. För många domstolar skulle detta innebära att handläggningstiderna i strid med målsättningsarna åter förlängs och att det bildas stora målanhopningar. Även högsta domstolen har varit tvungen att leta efter inbesparningar på andra än nödvändiga utgiftsposter. Domstolsväsendets andel av statsbudgeten är dock så liten, att det inte går att uppnå inbesparningar av betydelse genom att ta från domstolarna. Däremot kan inbesparningarna nog åstadkomma stora svårigheter för rättsstaten att fungera.

Under året präglades högsta domstolens verksamhet av att användningen av det nya ärendehanteringssystemet Aipa utvidgades. En betydande och ständigt växande del av rättskipningsärendena behandlades helt elektroniskt i Aipa. Systemet måste ännu förbättras, men det har gått förhållandevis bra att använda det och till en del har nyttan av det också börjat märkas. Målet är att år 2026 helt övergå till att använda Aipa, då man slipper besväret med att parallellt använda de traditionella systemen.

Högsta domstolens såväl inhemska som internationella samarbete fortgick aktivt även under verksamhetsåret. Årets huvudevenemang var högsta domstolens advokatdagar i början av november som ordnades tillsammans med Finlands Advokater och som fick talrika deltagare. Motsvarande arrangemang ordnas årligen växelvis även för hovrätterna, tingsrätterna och åklagarna.

Högsta domstolens internationella samarbete fokuserade sig på traditionellt sätt framför allt på Norden och andra länder i Europa. En öppning för regionalt samarbete gjordes på finskt initiativ, när presidenterna för såväl de nordiska län-

derna som Baltikum för första gången samlades till ett gemensamt seminarium i Helsingfors. I och med de baltiska ländernas EU-medlemskap har våra rättsordningar blivit så pass samstämmiga att det är fruktbart att föra diskussioner om gemensamma aktuella frågor.

Tillsammans med högsta förvaltningsdomstolen besökte högsta domstolen i maj med anledning av Finlands 30-åriga EU-medlemskap EU:s domstol och tribunalen i Luxemburg. I seminariet där dessa fyra domstolar var företrädade gavs tillfälle att föra en öppen diskussion om den senaste rättspraxisen. Ett intressant nytt besöksmål var i sin tur Förenta staternas högsta domstol och det federala domstolsväsendet i Washington, som en liten delegation från högsta domstolen hade möjlighet att besöka i februari.

Till slut önskar jag påminna oss alla om att vi i högsta domstolen och i domstolsväsendet i övrigt utför ett synnerligen viktigt samhälleligt arbete, där rättsstaten utformas och upprätthålls varje arbetsdag i alldeles vardagliga arbetsuppgifter. Mitt i världens tumult och maktpolitik är det viktigt att fokusera sig på sin egen uppgift och att sköta sitt eget värv så väl som möjligt. På det sättet tjänar vi bäst rätt och sanning såväl här hemma som indirekt även internationellt. Låt oss vara stolta över vårt arbete.

Jag tackar högsta domstolens personal för ett gott arbete och våra samarbetspartner för ett gott samarbete år 2025.

Styrning och rättsskydd – Högsta domstolen som rättskipare

JUKKA SIPPO

Högsta domstolens behörighet och uppgifter i rättskipningssystemet

Enligt grundlagen utövar högsta domstolen den högsta domsrätten i tviste- och brottmål. Högsta domstolens *behörighet* i rättskipningen gäller således, på samma sätt som i fråga om tings- och hovrätterna, utövande av domsrätt i enskilda tviste- och brottmål.

Högsta domstolens *uppgift* i rättskipningssystemet avviker dock från de lägre rättsinstansernas uppgifter. Tingsrätternas uppgift är att ge rättsskydd genom att avgöra de tviste- och brottmål som anhängiggjorts vid dem på det sätt som lagen förutsätter. Hovrätternas uppgift är i sin tur att förvissa sig om att så verkligen sker. Systemet med tillstånd till fortsatt handläggning, som i omfattande grad tillämpas i hovrättskedet, gör det visserligen möjligt för hovrätterna att inte ta upp alla mål som anhängiggjorts vid dem för prövning i sak, men de måste även då alltid kontrollera att tingsrättens domslut är riktigt.

Systemet med besvärstillstånd som tillämpats i högsta domstolen från år 1980 innebär att högsta domstolens viktigaste uppgift är att i egenskap av prejudikatdomstol meddela prejudikat som styr rättskipningen. Högsta domstolen har utvecklats till en prejudikatdomstol genom den processrättsliga regleringen av besvärstillståndssystemet, i och med att grunderna för besvärstillstånd har formulerats på ett sätt som stödjer denna målsättning, då tillämpningsområdet för övriga besvärstillståndsgrunder än prejudikatgrunden är förhållandevis snävt. Tanken är att den högsta rättsinstansen i egenskap av prejudikatdomstol effektivt kan allokera sina resurser till avgörande av mål inom ramen för vilka det är möjligt att ge de lägre rättsinstanserna och rättssamfundet i allmänhet rättsnormer som behövs för att tolka de allra knepigaste och för rättssamfundet mest betydelsefulla juridiska frågorna. I de mål som

För att en ansökan om besvärstillstånd ska ha framgång i prejudikatdomstolen är det således vanligen väsentligt att sökanden förmår övertyga högsta domstolen om att ett avgörande i det aktuella målet förutom för det enskilda fallet har en mer allmän betydelse för lagens tillämpning.

tas upp till prövning är högsta domstolens behörighet dock inte nödvändigtvis begränsad enbart till den juridiska bedömningen i saken, utan även bevisfrågor kan tas upp till prövning.

Högsta domstolens ställning som prejudikatdomstol har lett till att besvärstillstånd beviljas i endast cirka 7 procent av de fall som årligen anhängiggörs. Ungefär 80 procent av besvärstillstånden beviljas på prejudikatgrund, dvs. för att meddela en rättsregel med avseende på andra liknande ärenden. Mindre än 10 procent av besvärstillstånden beviljas av skäl som hänför sig till riktigheten i den lägre rättsinstansens domslut, så kallade vägande skäl. Dessa ärenden utgör mindre än en procent av samtliga besvärstillståndsärenden. Denna grund för besvärstillstånd innebär, liksom återbrytningsgrunden, att också högsta domstolen vid behov kan ta upp ett inkommet ärende till prövning i syftet att korrigera den lägre rättsinstansens avgörande. Tröskeln för detta är dock – just för att tillämpningsområdet för dessa besvärstillståndsgrunder är snävt – klart högre i den högsta rättsinstansen än i hovrätterna. Högsta domstolen har endast rollen av en slags reservventil när det gäller att ge rättsskydd, så att de allra grövsta feLEN kan korrigeras ännu i högsta domstolen utan att det är nödvändigt att ty sig till extraordinärt ändringssökande.

För rättsskyddet i det finländska rättsskipningssystemet svarar således främst tingsrätterna med hovrätterna som

komplement till dem. Tyngdpunkten i högsta domstolens rättsskipning ligger på styrningen av rättspraxis.

Det är ändå viktigt att notera att högsta domstolen utför sin styrningsuppgift inom ramen för sin behörighet genom att avgöra enskilda rättsskipningsärenden, dvs. genom att ge rättsskydd i dem. Eftersom högsta domstolens behörighet i rättsskipningsärenden begränsar sig till utövande av domsrätt, kan högsta domstolen inte ta ställning till abstrakta lagtolkningsfrågor utan anknytning till utövande av domsrätt, dvs. till ett anhängigt tviste- eller brottmål. Detta framgår åskådligt av de nya bestämmelserna om prejudikatfrågor som trädde i kraft 15.4.2025, vilka gör det möjligt för högsta domstolen att under en pågående process som är anhängig i en lägre domstol avgöra en så kallad prejudikatfråga. Inte heller då kan högsta domstolen begränsa sig enbart till en abstrakt bedömning av den rättsfråga som har hänskjutits till den, utan den måste även på ett för de lägre rättsinstanserna bindande sätt avgöra frågor av materiell eller processuell betydelse i det anhängiga rättsskipningsärendet genom att tillämpa den rättsregel som är föremål för bedömning på fakta i målet.

I normalfallet där högsta domstolen har tagit upp ett mål till prövning för att meddela ett prejudikat har högsta domstolen således en dubbelroll som avviker från de lägre rättsinstanserna: högsta domstolen avgör inte bara målet i fråga utan strävar även efter att inom ramen

för avgörandet ge en mer eller mindre allmän rättsnorm med tanke på motsvarande rättsfall. På parterna i högsta domstolen och även på högsta domstolens rättskipning ställer denna dubbelroll i sin tur särskilda krav som avviker från processandet i de lägre rättsinstanserna.

Om särdragen i besvärprocessen i prejudikatdomstolen

I de lägre instanserna har det varit möjligt att i argumentationen för en part koncentrera sig enbart på att påvisa riktigheten i dennes ståndpunkt. För att erhålla besvärstillstånd i högsta domstolen räcker detta ofta inte längre. I bedömningen av frågan om besvärstillstånd ska beviljas är högsta domstolen mer intresserad av prejudikatvärdet av ett kommande avgörande än av riktigheten i det avgörande som överklagas. Detta är i sin tur inte beroende av om bevisningen och målet i övrigt har avgjorts riktigt eller ej i den lägre rättsinstansen. En annan sak är att även bevisfrågor kan vara förknippade med sådana frågor av prejudiciell natur, på basis av vilka besvärstillstånd kan beviljas på prejudikatgrund.

För att en ansökan om besvärstillstånd ska ha framgång i prejudikatdomstolen är det således vanligen väsentligt att sökanden förmår övertyga högsta domstolen om att ett avgörande i det aktuella målet förutom för det enskilda fallet har en mer allmän betydelse för lagens tillämpning. Detta innebär att den som söker ändring i högsta domstolen måste anpassa sitt processande till de krav som prejudikatsystemet ställer genom att utvidga sin argumentation i förhållande till vad som anförts i de lägre rättsinstanserna så att den prejudiciella betydelsen av ett kommande avgörande påvisas och kan förstås.

En part som söker ändring i högsta domstolen måste därför i sin ansökan, innan parten börjar argumentera för den egna saken, på ett övertygande sätt motivera varför högsta domstolen ska ta upp saken till prövning: vilken är den prejudikatfråga som är viktig att avgöra ur ett allmänt perspektiv. Om man inte lyckas med detta, har inte ens ett skickligt processande gällande själva

saken längre någon betydelse. Beklagligt ofta nöjer sig ändå ändringssökande i högsta domstolen med att huvudsakligen upprepa sina argument i de lägre rättsinstanserna utan att knappt alls fördjupa sig i förutsättningarna för beviljande av besvärstillstånd.

Eftersom rättssaker och prejudikatfrågor i anslutning till dem är komplicerade och komplexa är det klart att juridisk rådgivning ofta är nödvändig för den som söker ändring. Även för ett kunnigt biträde kan uppgiften vara oöverkomlig, om ärendet i fråga – vilket oftast är fallet – av en eller annan orsak inte lämpar sig som grund för ett prejudikat. Ett ärende vars avgörande inte har prejudiciell betydelse förändras inte till ett sådant ens av en skicklig advokat, även om det förvånansvärt ofta verkar finnas en sådan uppfattning. Däremot kan också en mindre väl gjord ansökan leda till att besvärstillstånd beviljas, om det är tydligt att frågan i sig skulle kräva ett prejudikat och ansökan om ändring eller den processuella konstellationen i målet inte förefaller ställa hinder för detta.

Det är således främst själva ärendet som avgör framgången för en ansökan om besvärstillstånd. I en betydande del av alla besvärstillståndsärenden och ansökningar om besvärstillstånd är frågan om huruvida prejudikatgrunden uppfylls klar. I största delen av tillståndsärendena är det klart att villkoren för tillstånd inte uppfylls – för närvarande i cirka en tredjedel till och med så uppenbart att ansökan avslås i endomarsammansättning. Däremot är det endast i en rätt så liten del av ärendena helt klart att besvärstillstånd ska beviljas. En relativt liten andel utgör också de ärenden, i vilka frågan om beviljande av tillstånd är oklar och kräver närmare övervägande.

Det är just i de sistnämnda fallen som man genom ett processande som är ändamålsenligt med avseende på den fråga som presenteras som grund för besvärstillstånd, dvs. genom innehållet i ansökan, bäst kan påverka att ansökan har framgång. Beviljande av besvärstillstånd, i synnerhet på prejudikatgrund, är beroende av

prövning och frågan om huruvida förutsättningarna för tillstånd uppfylls eller ej är beroende av en helhetsbedömning, i vilken hänsyn bör tas till faktorer som påverkar i olika riktningar. Det kan vara mer lockande att bevilja tillstånd till exempel om ansökan om ändring inte belastas av bevis- eller andra frågor som är onödiga för avgörandet av prejudikatfrågan. Om detta inte har beaktats redan i ansökan, kan högsta domstolen eftersträva samma mål genom att bevilja besvärstillstånd enbart gällande den del av yrkandena eller frågorna i ansökan som är viktig i prejudiciellt avseende. I själva verket använder högsta domstolen förhållandevis ofta sig av denna möjlighet för att kunna inrikta sin utredning och sina resurser på ett sätt som är ändamålsenligt med hänsyn till dess uppgift.

Om prejudikatens särdrag

Det faktum att högsta domstolen ger avgöranden i form av prejudikat med syftet att styra rättspraxis ställer även från övriga rättsskipningsavgöranden avvikande krav på avgörandenas innehåll.

Ett prejudikat avviker inte till sitt innehåll från andra rättsskipningsavgöranden i det avseendet att man även i ett prejudikat genom att tillämpa normer på fakta ska avgöra vad som i det enskilda fallet är rätt, dvs. vad som är ett lagenligt avgörande mellan parterna i ett tviste- eller brottmål. Genom motiveringar som är tydliga och begripliga ska man sträva efter att övertyga parterna om att domslutet i deras sak är riktigt.

Ärendet har ändå tagits upp till avgörande som prejudikat eftersom lagens rätta innehåll eller tolkningen med avseende på något yrkande eller någon fråga av relevans i målet har ansetts oklart. Därför måste domstolen ta ställning till denna oklarhet angående innehåll eller tolkning och avgöra huvudsaken utifrån detta rättsliga ställningstagande innan målet mellan parterna avgörs. Detta rättsliga ställningstagande utformat i en mer eller mindre allmän form utgör i själva verket

ofta den rättsnorm som i egenskap av prejudikat avses styra rättspraxis framöver i motsvarande situationer. När högsta domstolen avgör enskilda rättsfall kan den således ge en tolkningsnorm som kan tillämpas även i andra tillräckligt liknande situationer. Precis detta är prejudikatsystemets syfte och det innebär inte att behörigheten används för något annat än dömande, trots att effekterna av avgörandet kan sträcka sig utöver det aktuella ärendet.

Motiveringarna i ett prejudikat byggs också ofta upp på ett sätt som motsvarar det ovan beskrivna så att den fråga som ska avgöras definieras och sedan beskrivs de rättsregler som är relevanta i saken. Därefter formuleras högsta domstolens ställningstaganden angående den oklara rättsfråga som är föremål för tolkning i det aktuella målet, vilket sker i den omfattning som bedöms nödvändig för att belysa frågan. Utifrån detta ställningstagande avgörs slutligen själva saken genom att det rättsläge som utretts på detta sätt tillämpas på fakta i målet.

Utformningen av motiveringarna i ett prejudikat påverkas i hög grad av vilken slags lagtolkningssituation det är fråga om och vilket slags prejudikat som kan meddelas i saken: är syftet enbart att försöka påvisa de omständigheter som påverkar den rättsliga prövningen i tolkningssituationen i fråga, eller är det att utforma en tillämplig rättsnorm eller tolkningen av en sådan? Vid utformningen av en prejudiciell norm är det ofta fråga om konkretiserande eller kompletterande av mer allmänna rättsregler, men i synnerhet när det finns en lucka i lagstiftningen kan man vara tvungen att söka ledning från längre håll, till exempel från de allmänna rättsprinciperna inom rättsområdet i fråga. Sökandet efter en rätts- eller tolkningsregel kräver typiskt att man kartlägger rådande rättsläge och analyserar rättskällorna, ibland i klart högre omfattning än vad som skulle krävas för att avgöra saken i fråga. Detta medför att motiveringarna i ett prejudikat ofta blir mer omfattande och mångfasetterade än vad som krävts för att avgöra saken i de lägre rättsinstanserna.

När högsta domstolen bedömer om ett prejudikat ska meddelas måste den samtidigt överväga hur allmän utformning en rättsnorm kan ges och hur motiverad en sådan utformning är inom ramen för det mål som behandlas. I det avseendet kan domstolens avgöranden ha betydelse även vid tolkningen av prejudikatsnormen.

Tolkningsnormer utformade på ett allmänt plan har större styrningseffekt än kasuistiskt utformade tolkningar i det avseende att de så som utgångspunkt täcker ett vidare spektrum av tänkbara tillämpningssituationer. Å andra sidan kan styrningseffekten också försvagas om tolkningsnormen till följd av dess allmänna eller vaga utformning inte tillräckligt vägleder

en framtida lagtolkare. Den som tillämpar lagen kan då dra slutsatsen att en inskränkt tolkning av normen är befogad och anse att normen trots sin vida utformning inte är tillämplig på alla situationer som den skenbart täcker.

Hos ett prejudikat som innehåller detaljerade premisser för tillämpningen är träffsäkerheten i sin tur mer exakt när det gäller tillämpningsområdet och villkoren för tillämpning, men prejudikatet har ett smalare tillämpningsområde. Ett prejudikat utformat på detta sätt kan även orsaka tolkningsproblem angående vilka slags skillnader i sakförhållandena jämfört med prejudikatet som har betydelse när man bedömer om rätts-

normen enligt prejudikatet är tillämplig i ett annat fall; man talar om en s.k. distinktionsteknik när tillämpningsområdet för prejudikatet definieras. Då kan det snarare uppstå ett behov av en extensiv tolkning av prejudikatsnormen.

Att hitta en optimal abstraktions- eller allmängiltighetsnivå för den tolkningsregel som ska ges är en av de viktigaste och samtidigt mest svårbedömda frågorna när motiveringarna till ett prejudikat utformas. Bedömningen påverkas inte bara av vilken slags fråga tolkningen gäller utan även av hur parterna processar och hurdant rättegångsmaterialet är, dvs. av hur omfattande juridisk analys av omständigheter av betydelse för tolkningen som dessa möjliggör. En tillräckligt mångsidig bedömning för att finna en riktig tolkningsnorm i det aktuella fallet kan även förutsätta att man gestaltar en mer omfattande juridisk referensram och beaktar också sådana situationer som det i ärendet inte är fråga om. I ett prejudikat kan det således vara befogat att överväga innehållet i eller tolkningen av lagen på ett bredare och mer allmänt plan än enbart i det aktuella sammanhanget eller att beskriva de omständigheter som ska beaktas i avvägningen mer mångsidigt än vad som framgår i ärendet så att prejudikatsnormen formuleras på rätt sätt. Ett sådant förhållningssätt och en tolkningsnorm som bygger på det kan således vara befogade med hänsyn till den bedömning som avgörandet i ärendet förutsätter, utan att de mer allmänna ställningstagandena i sammanhanget blir uttalanden av karaktären *obiter dicta* utan prejudiciell effekt.

Man kan kanske fråga sig om högsta domstolen har gått för långt – utöver de uppgifter som hör till den – när den i sina motiveringar vid sidan av faktakonstellationen i målet framför mer allmänna ställningstaganden angående tolkningen av gällande rätt. Till detta kan man för det första påpeka att de allmänna tolkningsståndpunkter som eventuellt framgår av högsta domstolens motiveringar inte som sådana är bindande

i andra fall redan av den anledningen att avgörandets motiveringar inte får rättskraft. Det är alltså möjligt att avvika från dem, om det anses befogat. Dessutom kan man i anslutning till de ovan redan konstaterade synpunkterna hänvisa till kravet på öppenhet som gäller motiveringarna till ett avgörande: eftersom det för att finna en tillräckligt mångsidigt avvägd tolkningsnorm eller för att utforma den på ett lämpligt sätt kan krävas att en bredare juridisk referensram än det föreliggande konkreta fallet struktureras och tolkas, är det inte då rätt att i motiveringarna öppet föra fram även dessa överväganden av högsta domstolen, vilka för sin del har lett till den tolkningsnorm som domstolen ger i saken? Sådana motiveringar torde för sin del även underlätta begripligheten och bedömningen av prejudikatet samt erbjuda ett bättre underlag för att exempelvis avgöra om prejudikatet är tillämpligt på andra fall. I den mån man ser problem med att nivån i utformningen av en prejudikatsnorm är för allmän, kan man så som ovan konstaterades försöka hantera detta precis genom att tolka prejudikatsnormen.

Styrningen av rättskipningen via prejudikat är smidig också i det avseendet att tidigare prejudikat kan kompletteras och vid behov även justeras genom senare prejudikat. Så sker också fortlöpande. Allmän styrning kan senare preciseras, en snävare tolkningsregel kan vid behov utvidgas eller kompletteras och något som har visat sig vara oriktigt kan korrigeras. Rätten kan således liksom stegvis utvecklas genom prejudikat, ifall det inte har varit möjligt eller man inte har lyckats ge tillräcklig styrning genom ett enda avgörande.

Ett exempel på detta under verksamhetsåret är avgörandet HD 2025:73 som gällde ett med stöd av rättshjälpslagen förordnat biträdes rätt till arvode under tiden för resa samt till ersättning för resekostnader. I avgörandet stödde sig domstolen på ett tidigare prejudikat gällande frågan från år 2020. Domstolen ansåg dock att det fanns behov av att för det första precisera

Styrningen av rättskipningen via prejudikat är smidig också i det avseendet att tidigare prejudikat kan kompletteras och vid behov även justeras genom senare prejudikat.

rättsnormen i prejudikatet, eftersom det inte var möjligt att från den entydigt härleda ett svar på frågan i det föreliggande målet. Dessutom avsåg domstolen att nu utforma den preciserade rättsnormen så att den på ett mer täckande sätt än tidigare skulle omfatta tänkbara tillämpningssituationer av motsvarande slag.

Vissa ramvillkor för prejudikatdomstolens rättskipning

Eftersom högsta domstolen styr rättspraxis genom att avgöra enskilda mål beror dess möjligheter att fylla sin uppgift som prejudikatdomstol på ett avgörande sätt av de enskilda rättsfall som kommer till den. Det viktiga i det avseendet är främst att det kommer sådana mål till högsta domstolen som gör det möjligt att genom prejudikat styra rättspraxis i frågor av betydelse för rättssamfundet.

Ett försök att förbättra förutsättningarna att föra frågor av prejudiciell natur till högsta domstolen har nyligen gjorts genom en lagreform som genomfördes på initiativ av högsta domstolen och trädde i kraft 15.4.2025. Genom lagändringen möjliggjordes det ovan nämnda förfarandet med prejudikatfrågor så att de lägre rättsinstanserna kan föra en fråga av prejudiciell natur som uppkommer i ett anhängigt mål för att avgöras av högsta domstolen under pågående rättegång.

I sammanhanget gjordes det även möjligt för högsta domstolen att i samband med besvär över tillstånd till fortsatt handläggningen i hovrätten direkt pröva en fråga av prejudiciell natur, som innan reformen i regel skulle återförvisas till hovrätten efter att tillstånd till fortsatt handläggning beviljats. Eftersom det i en stor del av besvärstillståndsärendena nuförtiden är fråga om att hovrätten inte har beviljat tillstånd till fortsatt handläggning, är i synnerhet den sistnämnda reformen ägnad att utöka antalet mål, ur vilka ärenden med prejudikatpotential kan sällas ut som underlag för högsta domstolens prejudikatproduktion.

Viktigt är dock även att högsta domstolen inte behöver använda oproportionellt mycket resurser på annat än sin huvuduppgift, att styra rättspraxis. I det avseendet – och samtidigt med tanke på hela rättskipningssystemets trovärdighet – är det avgörande att tings- och hovrätterna på ett korrekt sätt förmår sköta sin egen uppgift och värna om parternas rättsskydd. När man lyckas med detta behöver högsta domstolen relativt sällan ta upp ärenden enbart i syfte att korrigera. Den ovan beskrivna statistiken över grunderna för beviljade besvärstillstånd liksom även iakttagelser i det vardagliga arbetet tyder på att man i detta har lyckats mycket väl.

Militära brott och högsta domstolen

TIMO OJALA OCH MATTI PYÖRIÄ

I **DEN HÄR ÖVERSIKTEN** behandlar vi de centrala dragen hos de militära brotten och den militära rättegången, går vi igenom utvecklingstrenderna och ser vi på hur framtiden gestaltar sig.

Om militära brott och behandlingen av militära brottmål

Bestämmelserna om militära brott finns i strafflagens 45 kapitel och gäller enligt lagens terminologi krigsmän, dvs. militärer. Militära brott och även vissa andra brott begångna av militärer behandlas antingen inom Försvarsmakten i ett disciplinärt förfarande eller vid domstol i ett rättegångsförfarande enligt militära rättegångslagen.

Försvarsmakten behandlar årligen ca 3 000 militära brott i disciplinärt förfarande. Syftet med militär disciplin hänför sig främst till upprätthållande av disciplin och ordning och har således andra syften än behandlingen av militära brottmål vid domstol.

Militära brott behandlas inte vid alla tingsrätter, utan endast vid de åtta tingsrätter som nämns i militära

rättegångslagen. Helsingfors hovrätt är enda besvärshovrätt. Avgöranden som hovrätten meddelar i egen skap av besvärshovrätt kan överklagas till högsta domstolen genom ansökan om besvärstillstånd. I mål som hovrätten avgjort i första instans kan så kallade direkta besvär anföras utan att besvärstillstånd behöver begäras.

I tingsrätterna har under de senaste åren avgjorts ca 400 militära rättegångsmål på årsnivå, i hovrätten anhängiggörs årligen ca 10–15 sådana mål (år 2024 inleddes 13 mål) och i högsta domstolen i medeltal ungefär två till tre mål årligen. De militära brottmål som behandlas i högsta domstolen utgör således bara en liten del av samtliga militära brottmål.

De militära brotten som gäller krigsmän

Endast den som har en ställning som ”krigsman” enligt definitionen i strafflagens 45 kapitel kan göra sig skyldig till ett brott. Bestämmelserna om militära brott tillämpas bl.a. på dem som tjänstgör som militärer, utbildas till en militär tjänst eller avtjänar sin värnplikt.

De militära brotten delas in i tjänstgörings-, vakt-tjänst-, frånvaro-, lydnads-, förmans- och övriga brott (olovligt uppträdande av krigsman och olovlig politisk verksamhet) samt i brott under krigstid.

Tjänstgöringsbrotten är en rätt vanlig kategori i såväl disciplinära ärenden som rättegångar. Då är det huvudsakligen fråga om att en krigsman bryter mot eller underlåter att fullgöra en tjänstgöringsskyldighet eller bryter mot en bestämmelse om tjänstgöring eller militär ordning som utfärdats genom ett reglemente eller på något annat sätt. Av straffbestämmelsen om tjänstgöringsbrott framgår inte direkt vilket slags beteende som är straffbart. Det är fråga om en öppen straffbestämmelse, vilket betyder att det närmare innehållet i det straffbara beteendet framgår på annat håll än strafflagen. En krigsmans rättigheter och skyldigheter är i själva verket i stor utsträckning beroende av reglementen och andra föreskrifter på lägre nivå utanför strafflagen. Som exempel kan nämnas "Allmänt tjänstereglemente" samt andra reglementen utfärdade av Försvarsmakten.

Frånvarobrotten är en mycket allmän kategori bland de militära brotten i de disciplinära förfarandena och i de militära brottmålen i tingsrätterna. Dessa gäller huvudsakligen värnpliktiga som fullgör sin värnplikt och personer som kallats till reservövningar, vilka inte infinner sig till tjänstgöringsplatsen inom utsatt tid eller som olovligen avlägsnar sig därifrån. Dessa brott är olovlig frånvaro samt i allvarigare form rymning.

Vakttjänstbrotten i sin tur är brott där en krigsman i vakt- eller jourtjänst olovligen överger sin post eller sitt jourtjänstuppdrag eller inte på utsatt tid infinner sig till uppdraget eller som annars underlåter att iakttä eller bryter mot bestämmelserna om vakt- och jourtjänstgöring. Eftersom brott mot vakttjänst- och jourtjänstskyldigheter till sin art är allvarliga har de separerats från de ovan nämnda allmänna bestämmelserna om tjänstgöringsbrott.

När det gäller lydnadsbrott är det huvudsakligen fråga om tredska, dvs. vägran att lyda en förmans order, eller om motståndsbrott där en krigsman hindrar en förman att fullgöra en tjänsteåtgärd eller försvårar den. Dessa straffbestämmelser ska säkra att förmannens order följs samt att truppen fungerar disciplinerat. Tredska anses vara ett klandervärt brott med hänsyn till truppens funktionsduglighet.

Förmansbrotten är missbruk av förmansställning och dess grova gärningsform. En rätt vanlig gärning som uppfyller rekvisitet för missbruk av förmansställning är s.k. pimsning, såsom förnedring av en underordnad och ordergivning som är onödig för tjänstgöringen och orsakar lidande eller äventyrar hälsan. Lydnadsbrott och förmansbrott förekommer förhållandevis lite.

Av de militära brottmål som behandlas av tingsrätterna utgör frånvarobrotten största delen, men bland de militära brottmålen i högsta domstolen förekommer de knappast alls. Tjänstgöringsbrotten sticker ut som brottsrubricering i högsta domstolen där de representerar majoriteten av de militära brottmålen.

Militär disciplin och militär rättegång

Behandlingen av militära brott omfattas av särskilda procedurbestämmelser jämfört med andra brott. Största delen av de ärenden som gäller militära brott behandlas av Försvarsmakten själv i ett disciplinärt förfarande (lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten) i vilket påföljderna kan vara ett disciplinstraff, så som anmärkning, extra tjänstgöring, varning, utgångsförbud och disciplinbot. Däremot kan arrest, som klassificeras som disciplinstraff, inte bestämmas i disciplinärt förfarande utan endast dömas av domstol i ett förfarande enligt militära rättegångslagen. Ett disciplinstraff får påföras, om den som är misstänkt för ett brott har erkänt gärningen och saken i övrigt är utredd eller om det annars kan anses klart att personen

De militära ledamöterna kompletterar beslutssammansättningen med expertis och kännedom om förhållandena inom Försvarsmakten.

är skyldig. Ändring i ett disciplinbeslut får sökas hos kommandören för truppförbandet genom en begäran om avgörande. Kommandörens beslut får i sin tur överklagas genom disciplinbesvär till domstol. Domstolens beslut i ett disciplinbesvärsärende får inte överklagas genom besvär.

Om ett ärende inte kan behandlas i disciplinärt förfarande, dvs. om förutsättningarna för disciplinärt förfarande inte uppfylls, behandlas det som militärt brottmål vid domstol i ett förfarande enligt militära rättegångslagen. Så kan det gå bland annat när den som har begått ett brott inte längre lyder under bestämmelserna i strafflagens 45 kapitel, exempelvis när den som fullgör sin värnplikt har hunnit avsluta sin beväringstjänst. Om saken är oklar är detta också ett hinder mot disciplinärt förfarande. Om ett militärt brott inte behandlas i disciplinärt förfarande, ska kommandören för truppavdelningen efter att förundersökningen har avslutats avgöra om förundersökningsmaterialet ska överlämnas till åklagaren för åtalsprövning. Riksåklagaren förordnar vilka åklagare som är åklagare i militära rättegångsmål. Åtalsprövningen och rättegången i militära brottmål ska enligt lagen handläggas i brådska ordning.

Ett betydelsefullt särdrag i militära rättegångsärenden är i samtliga domstolsinstanser att två militära ledamöter hör till domstolens sammansättning utöver den normala sammansättningen. Från detta finns vissa undantag så att exempelvis i högsta domstolen deltar inte några militära ledamöter i avgörandet om saken behandlas i en sammansättning med färre än fem ledamöter. De militära ledamöterna deltar således t.ex. inte när beslut fattas angående besvärstillstånd. Det finns

också vissa undantag i hovrättens och tingsrättens sammansättningar. De militära ledamöterna kompletterar beslutssammansättningen med expertis och kännedom om förhållandena inom Försvarsmakten. Kraven på vilken militär grad de militära ledamöterna ska ha är olika i tingsrätterna, hovrätten och högsta domstolen. I högsta domstolen ska en militär ledamot vara officer med minst överstes grad. Högsta domstolens militära ledamöter har i regel hört till generalitetet. De militära ledamöterna deltar i handläggningen och avgörandet av ärendena på samma sätt som de lagfarna ledamöterna. De kan således även rösta och lämna ett skiljaktigt yttrande angående slutsatsen i avgörandet.

Ett annat betydelsefullt särdrag i militär rättegång är att Helsingfors hovrätt är första instans i de militära brottmål där svaranden är kommandör för en truppavdelning eller är officer med minst majors grad. I dessa fall får hovrättens avgörande överklagas hos högsta domstolen utan att besvärstillstånd behövs. Då motsvarar högsta domstolens roll en normal fullföljdsinstans roll. Bedömningen gäller om och till vilka delar hovrättens avgörande bör ändras på de grunder som anförs i överklagandet. Då publiceras inte samtliga avgöranden, eftersom de inte alltid innehåller prejudicerande frågor.

En militär rättegång i domstol är i princip ett exklusivt förfarande för de militära brott som regleras i strafflagens 45 kapitel. Anmärkningsvärt är dock att även flera andra brott handläggs som militära rättegångsmål, om de har begåtts av en krigsman och gärningen har riktat sig mot Försvarsmakten eller någon annan krigsman – exempelvis misshandel av en annan krigsman. Dessutom kan ett brott som inte ska behandlas som militärt

rättegångsmål prövas i ett militärt rättegångsförfarande vid sidan av ett militärt brott, om det har begåtts genom samma gärning som det militära brottet och jämfört med det militära brottet är ringa. På motsvarande sätt får ett militärt brott av ändamålsenlighetsskäl behandlas tillsammans med ett annat brott i det förfarande som är tillämplig på det brottet. Som ett exempel på gränsdragningen kan nämnas prejudikatet HD 2019:104.

Arten av de militära rättegångsmålen i högsta domstolen

Högsta domstolen har med jämna mellanrum meddelat prejudikat i militära rättegångsmål. Bland de prejudikat som gäller militära brott kan man lyfta fram olika teman från olika årtionden. I de prejudikat som har meddelats från slutet av 1980-talet till 2000-talets början har det ofta varit fråga om att en person som fullgör sin värnplikt har gjort sig skyldig till rymning (HD 1989:150, HD 1991:180, HD 1997:42 och HD 1997:43). I dessa fall har en beväring låtit bli att infinna sig till beväringstjänst och inte heller efter att ha blivit fast påbörjat den. Frågan skulle bedömas var om frånvaron har medfört eller kunnat medföra väsentligt avbrott i beväringens utbildning eller annars väsentlig olägenhet för tjänstgöringen på det sätt som förutsätts i rekvisitetet för rymning, då beväringen inte heller senare utbildades till krigsman. I de två förstnämnda målen hade svaranden ansetts vara oförmögen att påbörja sin beväringstjänst och hade befriats från tjänst under fredstid. I de två sistnämnda fallen hade svaranden vid gripandet meddelat att han vägrar fullgöra värnplikt. I samtliga fall ansågs rekvisitetet för rymning vara uppfyllt.

Förhållandet mellan rymning och olovlig frånvaro bedömdes av högsta domstolen på förstärkt avdelning i avgörandet HD 2003:64, där en beväring ansågs ha gjort sig skyldig till olovlig frånvaro och inte till rymning, eftersom han senare hade ansetts oförmögen till tjänstgöring på grund av sjukdom och man kunde bedöma att han av samma skäl hade varit oförmögen redan när tjänstgöringen skulle påbörjas. Eftersom

sjukdomen hade funnits redan från början av frånvaron ansågs beväringens frånvaro inte ha medfört eller kunnat medföra väsentligt avbrott i hans militärutbildning eller annars väsentlig olägenhet för tjänstgöringen. Genom avgörandet ändrades den tidigare tolkningen av förhållandet mellan rymning och olovlig frånvaro. Detta temaområde aktualiseras också i HD 2005:126, där en person som kallats till reservövning dömdes för tjänstgöringsbrott av vållande, när han hade misstagit sig på tidpunkten. En värnpliktig som infann sig till tjänstgöringen en månad för sent dömdes i avgörandet HD 2011:83 för rymning, då denne hade konstaterats vara duglig för tjänst och tidpunkten för inledande av tjänstgöringen hade ändrats.

Närmare 2010-talet och vid övergången till det betonas i prejudikaten bedömningen av yrkesmilitärens beteende i Försvarsmaktens tjänst. I fallet HD 2008:42 ansågs en bataljonskommendör och en kompanichef ha gjort sig skyldiga till tjänstgöringsbrott av oaktsamhet då de hade underlåtit att förvissa sig om att de beväringar som hade deltagit i en marschtävling över natten fick en möjlighet till tillräcklig vila innan de begav sig på permission. I avgörandet måste även bedömas om skyldigheterna som hörde till tjänstgöringen hade varit tillräckligt noggrant definierade i olika reglementen med hänsyn till det straffrättsliga ansvaret. Så ansågs vara fallet trots att frågan om tillräcklig vila och tjänstgöringsarrangemangens detaljer är beroende av förmännens prövning i det enskilda fallet. I målet HD 2010:58 var det i sin tur fråga bland annat om straffmätningen för ett tjänstgöringsbrott, när personalchefen vid Försvarsmaktens förvaltningsenhet hade underlåtit att övervaka en underlydandes övertider och att för utbetalning godkänna de dokument av vilka arbetet framgick, så att den underlydande själv i strid med föreskrifterna hade beslutat om sina egna övertider och godkänt dokumenten om sin arbetstid.

Disciplinära förmäns skyldighet att verkställa förundersökning har bedömts i två avgöranden. I avgörandet HD 2010:75 bedömdes frågan om uppsåt och oakt-

När vi kommer till 2020-talet kan man beträffande de militära brottmål som förts till högsta domstolen notera att behandling och uppbevarande av sekretessbelagda och säkerhetsklassificerade dokument aktualiseras.

samhet när en avdelningschef och kommandören för en fredsbevarartrupp inte hade vidtagit åtgärder beträffande misstankar om att en underlydande gjort sig skyldig till mottagande av muta och kommandören inte hade inlett förundersökning. Med beaktande särskilt av förmännens prövningsrätt ansåg högsta domstolen att avdelningschefen och kommandören inte hade brutit mot sin tjänstgöringsskyldighet ens av oaksamhet. I bedömningen underströk högsta domstolen beträffande avdelningschefen att den information han hade fått var inexakt och allmänt hållen. Beträffande kommandören underströk högsta domstolen de svåra förhållanden under krishanteringsoperationen där kommandören tvingats väga mellan olika tillvägagångssätt. I fallet HD 2020:53 var slutsatsen den motsatta. I det fallet hade kommandören för en försvarsgren fått information om att kommandören för en truppavdelning hade uppträtt berusad när han ledde en frivillig övning inom Försvarsmakten och hade betett sig osakligt mot dem som deltog i övningen. Högsta domstolen ansåg att kommandören borde ha begärt förundersökning inom någon dag inom efter att han hade fått sådan information om händelserna under övningen att han hade haft skäl att misstänka att hans underordnade hade gjort sig skyldig till ett militärt brott. Eftersom kommandören hade försummat detta, ansågs han uppsåtligt ha underlåtit att fullgöra sin tjänstgöringsplikt och således gjort sig skyldig till tjänstgöringsbrott.

Ytterligare kan nämnas avgörandet HD 2019:104, där en avdelningschef ansågs ha gjort sig skyldig genom en och samma gärning till sexuellt antastande och tjänstgöringsbrott. Betydelse för att rekvisitet tjänstgöringsbrott uppfylldes var att fastän det möte som hade lett till det sexuella antastandet var privat, utsträckte sig avdelningschefens skyldigheter som hörde till eller gällde tjänstgöringen även till mötet med beaktande av avdelningschefens ställning och de krav på uppförande som gäller under hela tjänstgöringstiden.

När vi kommer till 2020-talet kan man beträffande de militära brottmål som förts till högsta domstolen notera att behandling och uppbevarande av sekretessbelagda och säkerhetsklassificerade dokument aktualiseras. I avgörandet HD 2025:58 hade en underrättelsechef i strid med sina skyldigheter som hör till tjänstgöringen samt bestämmelser och föreskrifter hanterat och förvarat säkerhetsklassificerade handlingar i form av utskrifter samt på en dator kopplad till ett allmänt nätverk och på andra personliga plattformar för lagring. Underrättelsechefen ansågs ha gjort sig skyldig till grovt tjänstgöringsbrott. I bedömningen betonades underrättelsechefens höga ställning, den långa gärningstiden samt dokumentens art och mängd.

Högsta domstolen har beviljat besvärstillstånd (VL 2024-60) i ett fall där en localsäkerhetschef vid Försvarsmakten utan att ha rätt därtill hade hanterat och förvarat säkerhetsklassificerade dokument hemma.

I fallet är det fråga om rekvisitet för grovt tjänstgöringsbrott uppfylls och om straffmätning. Ytterligare kan nämnas ett tredje fall där en officer av majors grad utan att ha rätt till det hade hanterat och förvarat säkerhetsklassificerade dokument på en minnespinne som en utomstående hade hittat på en garnisons gårdsområde. Till den delen är det i högsta domstolen inte fråga om att straffrättsligt bedöma förfarandet.

Slutsatser och framtidsutsikter

Högsta domstolens roll i militära rättegångsmål handlar främst om militära rättegångsmål som har avgjorts i första instans i hovrätten och som kan överklagas till högsta domstolen utan besvärstillstånd. Då är det inte möjligt att i prejudikathänseende välja ut målen, utan i de direkta besvären betonas rollen av fullföljdsinstans, där det gäller att bedöma om det finns skäl att ändra hovrättens avgörande på de grunder som anförs i överklagandet. Frågan om avgörandet lämpar sig som prejudikat bedöms i dessa situationer när domstolen i samband med att målet avgörs överväger om avgörandet kan ha en mer allmän betydelse för militära rättegångsmål.

Högsta domstolen har under 2000-talet meddelat sammanlagt 12 publicerade avgöranden med anknytning till militär rättegång. Största delen av dessa avgöranden gäller yrkesmilitärer. Därför blir styrningseffekten på disciplinärt förfarande och även på målen i tingsrätterna begränsad. När det gäller disciplinära förmäns skyldigheter och rättsskydd kan de ovan refererade avgörandena HD 2020:53 och HD 2010:75 anses vara betydelsefulla. För rättegången i tingsrätterna kan avgörandena HD 2003:64 och HD 2011:83 anses betydelsefulla. I dem var det fråga om gränsdragningen mellan rymning och olovlig frånvaro. Tjänstgöringsbrott och frågan om hur exakt definierad tjänstgöringsskyldigheten är har behandlats i avgörandet HD 2008:42, som har mer allmän betydelse i bedömningen av tjänstgöringsbrott.

Under försvarsmaktens övningar inträffar då och då händelser som leder till skador eller dödlig utgång. Då måste man för det mesta bedöma straffbestämmelserna om tjänstgöringsbrott och om vållande personskada eller om dödsvållande. Några publicerade avgöranden från högsta domstolen om ansvaret under övningar finns dock inte fränsett HD 1990:27. En sådan situation tangeras även i avgörandet HD 2002:56, som gäller statens skadeståndsansvar för ett dödsfall som inträffade under skjutövningar med skarp ammunition. Det senaste avgörandet i högsta domstolen som gäller en övning är högsta domstolens avgörande från 1990-talet där det var fråga om en olycka i Taipalsaari där en BTR-60-vagn sjönk när den skulle korsa ett vattendrag och samtliga sju personer ombord omkom. Åtalen förkastades. Avgörandet publicerades inte som prejudikat.

På senaste tid har det ofta förekommit fall som gäller förvarande av sekretessbelagda och säkerhetsklassificerade dokument i strid med normer och föreskrifter. Sådana slags fall kan även aktualiseras framöver. Det är skäl att beakta detta även vid domstolarna, där kraven på hanteringen av säkerhetsklassificerade dokument medför bland annat att dokument som hör till de högsta säkerhetsklasserna måste behandlas i en sal som uppfyller särskilda säkerhetskrav och inte kan behandlas i en normal sessionssal.

Finlands Natomedlemskap kan även medföra nya situationer för tillämpningen av militära brott och även andra brott. NATO SOFA har satts i kraft genom lag mellan parterna i Nordatlantiska fördraget genom ett avtal om ställningen för deras trupper. I avtalet finns även en bestämmelse om arrangemang angående straffrättslig behörighet och straffprocess. Hur dessa ärenden utvecklas är dock ännu i detta skede svårt att närmare förutse.

Vad sker på domstolarnas
förvaltningsavdelningar?
Frågan väcks ofta av såväl
utomstående som domstolens
egen personal.

De administrativa uppgifterna har vuxit och blivit mer komplexa

PIA HAPPONEN OCH JUSSI ALARANTA

MED DOMSTOLSFÖRVALTNING i vid bemärkelse avser man ofta stödtjänsterna vid domstolarna – allt det som inte är egentlig rättskipning. Traditionellt har ansvarsområdet för domstolarnas förvaltningsavdelningar begränsat sig till personal- och ekonomiförvaltning. Fastän domstolsväsendet och i synnerhet högsta domstolen för medborgarna kan framstå som institutioner vilka representerar stabilitet och beständighet, finns det ändå press även på högsta domstolens administration att genomföra reformer som beror på tidernas och sedernas förändringar. Förändringarna syns i att de administrativa uppgifterna växer i omfattning och blir mer komplicerade. Det är inte längre möjligt att se de administrativa uppgifterna enbart som personal- och ekonomiförvaltning, även om detta visserligen fortfarande utgör kärnan i domstolsförvaltningens uppgifter.

Högsta domstolens särställning som högsta rättsinstans innebär inte automatiskt att dess förvaltning skulle ha tillgång till exceptionellt stora person- eller andra resurser. I fråga om personalens storlek är högsta domstolen snarare en mindre domstol, som har en relativt begränsad förvaltningsavdelning. Trots det får högsta domstolen på samma sätt som de andra domstolarna i allt högre grad administrativa uppgifter när det

gäller exempelvis dataskydd, informationshantering, kommunikation, arbetarskydd, ICT-tjänster, offentlighet och säkerhet. Helheten underlättas av att Domstolsverket som inledde sin verksamhet 2020 har tagit ansvaret för domstolsväsendets gemensamma administrativa uppgifter och utvecklingsarbete.

En faktor som underlättar det administrativa arbetet vid domstolarna är att det i lagen finns en tydligt uttalad uppgift för domstolarna som de och deras rättskipningspersonal har kunnat ta till sig på ett utmärkt sätt. Den finländska domaren kännetecknas av att ha en djup insikt om gränserna för sitt eget uppdrag enligt lagen. Till administrationens uppgifter i högsta domstolen hör således exempelvis inte att implementera oskäligt omfattande utvecklingsidéer eller att förverkliga verklighetsfrämmande innovationer. Snarare är det ett gemensamt intresse för förvaltningen att under presidentens och kanslichefens ledning sköta de nödvändiga administrativa uppgifterna utan dröjsmål, så noga som möjligt med tillämpning av lag och okonstlat, utan att i onödan störa rättskipningspersonalen som har hand om domstolens kärnuppgift – och å andra sidan att utan dröjsmål erbjuda vänlig hjälp när den övriga personalen behöver sådan. I anslutning till den ovan

Av högsta domstolens ställning som högsta domstol i tviste- och brottmål följer ett visst ansvar för administrationen som inte nödvändigtvis finns i andra domstolar av samma storlek.

nämnda stabiliteten och beständigheten kan man också konstatera att förvaltningen inom högsta domstolen inte har behövt genomföra några anmärkningsvärt stora organisationsreformer efter att senatens justitiedepartement år 1918 omorganiserades till en oberoende domstol, högsta domstolen. Den reformen har förvisso åtföljts av några mindre finslipningar av organisationen och av arbetsmetoderna.

Av högsta domstolens ställning som högsta domstol i tviste- och brottmål följer ett visst ansvar för administrationen som inte nödvändigtvis finns i andra domstolar av samma storlek. Högsta domstolen är bland annat representant i flera internationella nätverk, vilket innebär livlig kontakt och tjänsteresor. I sin tur får högsta domstolen rätt ofta gäster både från utlandet och hemlandet. För Finlands högsta domstol är den administrativa och ekonomiska bördan av det internationella samarbetet relativt sett större än för exempelvis de europeiska högsta domstolarna, där det kan arbeta flera hundra domare och tusentals tjänstemän.

En intressant aspekt på det administrativa arbetet i högsta domstolen är frågan om HD:s ställning som högsta domstol medför något särskilt ansvar för förvaltningsavdelningen i dess verksamhet. Är det exempelvis så att högsta domstolens förvaltningsenhet fungerar som vägvisare för de lägre domstolarnas administrativa funktioner eller har högsta domstolens förvaltning ett

högre krav på ofelbarhet? Formellt är det givetvis inte så, utan ”högsta” i domstolens namn hänsyftar endast på utövandet av domsmakt i tviste- och brottmål – inte t.ex. på behandling av fakturor. Inom domstolsförvaltningen är vi en bland många och i samma position som de andra domstolarnas förvaltningsenheter landet runt. Detta hindrar inte att tjänstemännen i högsta domstolens administration känner stor stolthet för sin arbetsplats och att de eftersträvar så högtstående och föredömligt oklanderliga prestationer som möjligt.

Administrativ ledning och administrativt beslutsfattande

Det dagliga administrativa arbetet leds och styrs av presidenten och kanslichefen. Kanslichefen har ett långt och brett arbetsfält, som till en del är annorlunda jämfört med förvaltnings- och kanslichefernas uppgifter och ansvar vid de andra domstolarna. Högsta domstolens kanslichef har ett övergripande ansvar för att domstolen fungerar som sig bör. Kanslichefen fungerar som arbetsgivartjänsteman i ett ämbetsverk – endast högsta domstolens ledamöter lyder inte direkt eller indirekt under kanslichefen. För den administrativa personalen är kanslichefen direkt förman och leder den dagliga administrativa verksamheten. I högsta domstolen har kanslichefen en omfattande administrativ beslutanderätt. Högsta domstolens president leder i sin tur högsta domstolen och svarar för dess resultat, men är inte t.ex. förman direkt för andra än för ledamöterna och kanslichefen. Presidentens synsätt kommer dock att beaktas i den administrativa personalens dagliga arbete – presidentens arbetsrum finns ju till och med i samma korridor.

Självständig administrativ beslutanderätt i högsta domstolen utövas således av kanslichefen och i vissa fall av presidenten. Som beslutande organ fungerar högsta domstolens plenum samt kanslikommissionen. Plenum består av högsta domstolens samtliga ledamöter och i kanslikommissionen sitter utöver presidenten fyra ledamöter som utsetts till sammansättningen. Presidenten

är ordförande i båda sammansättningarna och det är i första hand kanslichefen som är föredragande. Såväl kanslikommissionen som plenum sammanträder åtminstone en gång i månaden för att avgöra olika slags administrativa ärenden.

I högsta domstolen finns dessutom olika slags utskott, där alla personalgrupper vanligen är företrädade. Utskotten har inte nämnvärd formell beslutanderätt, men i praktiken sker utvecklingsarbete och flera administrativa aktiviteter även i utskotten. Sådana utskott är t.ex. ICT-utskottet, utvecklingsutskottet, utbildningsutskottet samt kommunikationsutskottet.

Administrationens sammansättning och uppgifter

Inom högsta domstolens förvaltning arbetar för närvarande en administrativ jurist, en administrativ sekreterare, ledningssekreterare och två avdelningssekreterare.

Till den administrativa sekreterarens uppgiftsbeskrivning hör bl.a. att vara arbetarskyddschef, att vara ansvarsperson för arbetshälsovården, att sköta frågor som gäller arbetstrivsel och arbetsförmåga samt att vara HR-stöd för ledning och förmanskap. Till uppgifterna hör också att vara huvudadministratör för ärendehante-

När administrationen utför alldeles särskilt gott arbete blir det oklart för den övriga personalen om där egentligen händer något alls.

ringssystemet Hilda, och att i arbetsgruppen för utveckling av domstolsväsendet samt i huvudadministratörernas nätverk delta i arbetet med att utveckla Hilda.

Ledningssekreterare erbjuder bland annat assistenttjänster, förbereder plenum och kanslikommissionens sammanträden samt svarar för efterarbetet. Till uppgifterna hör även ärenden som gäller protokoll, bisysslor och bindningar samt att administrera jävsfrågor angående ledamöterna. Sekreteraren ska också vara ansvarsperson för administrationen av tjänsteresor och betaltidskort. Till detta hör att göra upp alla tjänstemäns resplaner och reseräkningar samt största delen av domstolens kostnadsdebiteringar. Ledningssekreterare företräder kanslipersonalen i samarbets- och arbetarskyddsfrågor.

Till arbetsbilden för den avdelningssekreterare som svarar för ekonomiärenden hör bl.a. beredning av ekonomiska ärenden och rapportering som stöd för ledningen samt att administrera köp- och försäljningsfakturer och fordringar. Avdelningssekreteraren är kontaktperson för ePass och ansvarsperson för städningen samt huvudadministratör för systemen Handi och Herkkä. Till uppgifterna hör även att följa sjukfrånvaron och att vara kontaktperson i olycksfallsfrågor samt att vara arbetarskyddsombud.

Den avdelningschef som svarar för personalfrågor ska i sin tur biträda ledningen med att sköta rekryteringsfrågor, bl.a. genom att göra meritsammanställningar vid rekrytering av rättskipningspersonal, samt att sköta praktiska HR-åtgärder i systemet Kieku genom att sköta avtal, tjänstledigheter och löneförändringar. Till uppgifterna hör att övervaka löne-

utbetalningarna och administrera kanslipersonalens arbetstidsfrågor, att sköta rättegångsavgiftsärenden i Aipa-frågor och förordnanden av granskande ledamöter. Avdelningssekreteraren företräder kanslipersonalen i samarbets- och arbetarskyddsfrågor.

Alla inom administrationen sköter anteckningar i ärendehanteringssystemet Hilda och uppdateringar av intranätet Lexa samt följer den gemensamma e-posten och registrerar id-kort. Sekreterarna vikarierar för varandra och för att säkerställa att ärendena sköts finns en gemensam e-post för meddelanden i personalärenden. Administrationen får även en stor mängd olika slags förfrågningar och ärenden som ska utredas, vilket sköts vid sidan av de andra arbetsuppgifterna. Sekreterarna planerar tillsammans rekreativ verksamheten, arbetsmiljöarbetet och olika slags evenemang, deltar i arrangemang för möten och händelser och biträder i alla slags praktiska åtgärder. Under året ordnade administrationen en rekreativdag till Emsalö i Borgå. Under dagen fick vi höra ett föredrag av en sakkunnig från Arbetshälsoinstitutet som handlade om psykologiskt återhämtning och stresshantering inom en arbetsgemenskap. Under året ordnade administrationen också sessionsöppningskaffe, en sommarfest med midsommartema, årsdagskaffe och den redan traditionella och efterlängttade julkalendern. Administrationen deltog även i arrangemangen för Advokatdagarna som ordnades 14.11.

Efter många års paus har det sedan år 2021 även funnits en administrativ jurist inom förvaltningen, som är kanslichefens och presidentens högra hand i det som kan kallas allt övrigt. Enligt en etablerad arbetsfördelning med kanslichefen föredrar denna tjänsteman admi-

nistrativa frågor i plenum och kanslikommissionen. Till de ärenden som den administrativa juristen ska föredra hör bl.a. vissa av de utnämningar inom de lägre domstolarna som hör till högsta domstolens behörighet samt utlåtanden. Den administrativa juristen deltar i utskottsarbetet samt i samarbetet internationellt och med samarbetsparter. Till uppgifterna hör att biträda registratorskontoret, arkivet, kommunikationstjänsten och rättskipningen i samtliga frågor som hänför sig till handlingars offentlighet och dataskydd. Den administrativa juristen är dataskyddsansvarig. Dessutom ansvarar han eller hon för kontakter riktade till högsta domstolen i andra ärenden än rättskipning, till den del dessa inte sköts som kundtjänst av registratorskontoret. Den administrativa juristen är även administrativ förman för HD:s föredragningsassistenter.

Under det gångna året har förvaltningspersonal deltagit bl.a. i arbetet med att utveckla HR-processen i hela statsförvaltningen, att utveckla ärendehanteringssystemet Hilda och att utveckla en informationshanteringsplan. Administrationen har även skött om att samtliga betaltidskort har bytts ut och gett anvisningar för ibruktagande av ett nytt system för resor. Administrationen har intensivt arbetat med att ordna och planera ett projekt för kanslipersonalen angående välbefinnande i arbetet. Under året hölls undantagsvis bara två möten med styrningsgruppen för företagshälsovården och under slutet av året vidtogs åtgärder för att byta företagshälsovård. De administrativa sekreterarna deltog även i informationsmöten som Domstolsverket ordnade för förvaltningspersonal samt i nätverk för dem som sköter personal- och ekonomifrågor.

Administrationen har under året skött 12 offentliga rekryteringar med sammanlagt 960 sökande. Meritjämförelse gjordes för 290 av dem. I personaladministrationssystemet Kieku behandlades mer än 80 avtal, över 40 tjänstledigheter och dessutom mer än 10 andra beslut. Över 150 matrikelutdrag har skrivits ut ur Kieku. Över 20 ansökningar om id-kort gjordes och registrerades. Researrangemang, resplaner och reseräkningar

gjordes för närmare 150 tjänsteresor, av vilka 85 var inrikes och 63 utrikes. För kostnadsersättningar gjordes sammanlagt mer än 120 räkningar. Också mer än 700 köp- och säljfakturor och ca 40 anbudsförfrågningar behandlades och ca 350 rekvisitioner gjordes hos Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning Palkeet. I ärendehanteringssystemet Hilda vidtogs åtgärder i 600 fall och med inemot 4 000 dokument. Den administrativa juristen har under året behandlat uppskattningsvis 2 940 medborgarbrev, av vilka ca 246 har besvarats.

Målet är att tjänsterna ska vara högklassiga

Arbetet inom domstolens förvaltning består av olika, mångahanda och mycket varierande uppgiftshelheter. De omväxlande uppgifterna och arbetsdagarna gör arbetet meningsfullt, men kräver ofta även att man fördjupar sig och sätter sig in i saken. Det uppkommer ständigt frågor där det inte finns färdiga anvisningar eller lösningsmodeller. Bättre resultat och trivsel i arbetsgemenskapen underlättas av välfungerande samarbete och kommunikation såväl inom det egna teamet som med den övriga personalen. I arbetsgemenskapen är det viktigt att var och en vid behov har tillgång till stöd och hjälp. Då har alla förutsättningar att må väl i arbetsgemenskapen. Målet för en väl fungerande förvaltning är i själva verket att garantera högklassiga administrativa tjänster för dem som arbetar inom domstolen ända från det de rekryteras.

För att lyckas i arbetet inom domstolsförvaltningen krävs en viss läggning. Att behärska flera samtidigt pågående och oklara ärenden hör till den administrativa personalens specialkunnande. Arbetet inom förvaltningen sker ofta i bakgrunden så att det inte nödvändigtvis syns i den övriga personalens vardag t.ex. i form av fysiska prestationer, utan snarare så att rättskipningspersonalen kan koncentrera sig på sitt arbete med domstolens kärnuppdrag. När administrationen utför alldeles särskilt gott arbete blir det oklart för den övriga personalen om där egentligen händer något alls.

Kanslichefens översikt

KAISA KUPARINEN

Tjänsteansökan och tillträde som kanslichef 1.6.2025

I slutet av januari 2025 ledigförklarades tjänsten som kanslichef vid högsta domstolen. Tjänsten skulle tillträdas 1.6.2025, då kanslichefen Wilhelm Norrman övergick till nya uppgifter. Jag hade arbetat som föredragande vid högsta domstolen sedan augusti 2014, först cirka fem år som föredragande i brottmål och insolvensmål och efter det cirka fem år som chef för ärendegruppen i fråga. I detta gruppchefsarbete hade jag vid sidan av arbetet som föredragande varit administrativ chef för föredragandena i denna ärendegrupp, fördelat målen mellan dem samt svarat för planeringen och uppföljningen av deras arbete. Jag hade också fått en vid kännedom om utvecklandet av högsta domstolens rättskipningsverksamhet och verksamhet även i övrigt. Även om jag tyckte mycket om min uppgift som gruppchef, var jag intresserad av posten som kanslichef, om den någon gång lämpligen erbjöds.

Jag sökte alltså tjänsten som kanslichef. Uppgiften hör till en av nyckelrollerna i högsta domstolen med utsikt över högsta domstolens egen verksamhet och utvecklandet av den. I egenskap av presidentens närmaste medarbetare ska kanslichefen se till att högsta domstolens verksamhet löper på behörigt sätt samt leda föredragandena och kansliet. Kanslichefen har mångahanda uppgifter i högsta domstolens interna arbete. Dessutom hör det till uppgifterna att delta i externt samarbete och på det sättet få vidare insyn i domstolsväsendet. Vid sidan av uppgifterna lockades jag av möjligheterna att få fortsätta vid högsta domstolen som jag har varit starkt fäst vid. Högsta domstolen har en fin och värdefull arbetsgemenskap och jag har trivts utmärkt med de människor som arbetar där. Personligen hoppades jag dessutom kunna utveckla mig genom nya utmaningar.

I slutet av mars 2025 utsågs jag till kanslichef. Efter det började en intensiv inskolning till den nya uppgiften, vilket jag tackar inte bara president Tatu Leppänen, de som arbetar i högsta domstolens administration och alla andra i huset utan också särskilt min företrädare Wilhelm Norrman. Trots hans jäkt gav han mig allt sitt stöd och tid för våra diskussioner. Jag har med lugnt sinne fått börja som kanslichef 1.6.2025.

En vanlig arbetsdag för kanslichefen

Mina arbetsdagar som kanslichef är mycket omväxlande. En del av arbetsuppgifterna, såsom sessionsplaneringen, har en tydlig rytm. Detsamma gäller diskussionerna med föredragandenas chefer i ärendegrupperna och kansliets chefer för de olika ansvarsområdena samt en del av den löpande verksamheten tillsammans med den kunniga personalen i administrationen. Dessutom utvecklas verksamheten med varierande tidtabell, vilket medför såväl interna som externa möten. En del av ärendena kräver reaktion och ställningstaganden till och med mycket snabbt och de tänkta planerna för arbetsdagen ändras hastigt till något annat. En del av ärendena kräver för sin del längre mognande. I vart fall är det viktigt att tänka på att ärendena framskrider såväl på kort som på lång sikt.

När min arbetsdag har börjat på morgonen med hjälp av japanskt grönt te, kan jag inte få en bättre start på dagen, vilken den än är. De varierande arbetsdagarna innehåller flera möten och diskussioner med personalen, vilket är lärorikt och berikande för mitt tänkande och kunnande. Efter arbetsdagen tillbringar jag gärna tid med utomhus- eller inomhusmotion tillsammans med familjen.

Erfarenheter under det första året

Redan nu har mitt första år som kanslichef inrymt mycket. Praktiskt taget genast när jag hade börjat hölls i början av juni 2025 Domstolsverkets ämbetsverkscheferdagar, där jag fick träffa och lära känna många från domstolarnas ledning och personer som ansvarar för administrationen samt Domstolsverkets ledning. Att mitt arbete började på ämbetsverkscheferdagarna var träffande med tanke på nätverkande.

Genast efter sommarsemestern blev det i augusti aktuellt att rekrytera kanslipersonal, då två tjänster i högsta domstolen

som expeditiönsvakt samt en som arkivarie och en som administrativ jurist skulle tillsättas. Det har varit fint att se att högsta domstolen väcker intresse som arbetsgivare. Vi har fått professionella och kunniga personer i vår krets.

På de nordiska kanslichefsdagarna i början av september fick jag tillsammans med högsta förvaltningsdomstolens kanslichef Jenny Rebold träffa kanslichefskollegor från de nordiska högsta domstolarna. Värdskapet cirkulerar mellan de nordiska länderna och 2025 stod Norges Høyesterett i tur. Under vårt möte i Oslo utbyttes erfarenheter, presenterades aktuella teman från det gångna året och behandlades även på förhand kartlagda teman. Diskussionerna var livliga och givande. Det nordiska samarbetet och informationsutbytet är aktivt och frågorna är i hög grad gemensamma trots skillnaderna i systemen.

I oktober var det dags att förbereda resultatförhandlingen mellan Domstolsverket och högsta domstolen. Beredningsarbetet var mycket lärorikt när det gäller inte bara högsta domstolens ekonomiplanering och resultatbedömningen utan även statens ram- och budgetberedning. Resultatförhandlingen fördes i början av november i god anda. Utmaningen för de närmast kommande åren är att anslagsramen för högsta domstolen blir snävare, vilket gör att man nog måste gå igenom möjligheterna att spara på anslagen och effektivisera verksamheten.

Tillsammans med Finlands Advokater ordnade högsta domstolen 14.11.2025 advokatdagarna i Marina Congress Center. Deltagarna, över 400, kom från Finlands Advokater, olika advokatbyråer och högsta domstolen. Dagen med givande utbildning och kvällstillställning i högsta domstolens utrymmen var lyckad och vår personal skötte professionellt de praktiska arrangemangen.

Om högsta domstolens verksamhet

Högsta domstolens omkostnadsanslag för år 2025 uppgick till 10,105 miljoner euro. Förändringarna jämfört med anslaget för 2024 hänför sig till de allmänna förändringar som gäller justitieministeriets förvaltningsområde eller samtliga domstolar, så som lönejusteringar och stärkta resurser för rättsvården. Det var inte fråga om att högsta domstolens behov för verksamheten hade förändrats. Anslaget användes till ett belopp av ca 10,076 miljoner euro, dvs. underskreds med 29 000 euro. Liksom år 2024 var ICT-kostnaderna höga och kanslipersonalen var tillfälligt större än under tidigare år. Att antalet ledamöter fortsättningsvis tillfälligt var lägre medförde en inbesparing.

Det totala antalet årsverken vid högsta domstolen var 77,4, för ledamöternas del 18, för föredragandena 25,9 och för kanslipersonalen 33,5. Ledamöterna var de samma under år 2025. Bland föredragandena fortsatte omsättningen att vara mycket stor beroende på familjeledigheter samt nya uppgifter inom rättskipning och lagberedning. Bland kanslipersonalen var omsättningen sedvanlig.

Genom att detta blev möjligt kan man räkna med att i slutet av år 2026 kommer alla ärenden i högsta domstolen att finnas i AIPA. Övergångsskedet med parallella dokumenthanteringssystem kan därmed äntligen avslutas.

År 2024 togs ärendehanteringssystemet AIPA i bruk i högsta domstolen för rättskipningsärendena. Ibrukttagandet framskred stegvis så att redan cirka hälften av tvistemålen och även cirka en femtedel av brottmålen fanns i systemet. Ansökningarna om extraordinär ändring fanns i sin helhet i AIPA. Vid slutet av året blev det tekniskt möjligt att ärenden som behandlats i de lägre domstolarnas traditionella system kunde börja föras in direkt i AIPA i högsta domstolen. Genom att detta blev möjligt kan man räkna med att i slutet av år 2026 kommer alla ärenden i högsta domstolen att finnas i AIPA. Övergångsskedet med parallella dokumenthanteringssystem kan därmed äntligen avslutas.

Att AIPA tagits i bruk helt och hållet förutsatte också att arbetet med att utveckla arbetsgången och arbetsfördelningen fortsatte. I september påbörjades i högsta domstolen ett AIPA-projekt som leds av kansliet för vilket presidenten tillsatte en arbetsgrupp bestående av kanslipersonal. Uppdraget var att identifiera kanslipersonalens roller, uppgifter och ansvar i AIPA-behandlingen av rättskipningsärenden och att förbehållslöst undersöka hur de kunde ändras. Uppgiften var dessutom att lägga fram förslag om hur rollerna, uppgifterna och ansvaren kunde ordnas på ett för helheten ändamålsenligt och effektivt sätt i AIPA-behandlingen av rättskipningsärenden. Arbetet fick god fart under slutet av året och fortsätter 2026.

Året 2025 var således en övergångstid i behandlingen av rättskipningsärenden. Detta krävde tid och resurser i alla personalgrupper och orsakade i viss mån att arbetet blev ineffektivt. Trots det fortsatte den dömande verksamheten stabilt. Man kan bara beundra hur hängiven, professionell och kunnig högsta domstolens personal är och det är en glädje att vara med. Med tacksamt sinne är det gott att gå in i det nya året.

A close-up photograph of a red book cover. A brass clasp is visible on the left, and a metal hinge is on the right. The book is open, showing a dark green or blue endpaper. The text is centered on a white rectangular background.

Avgivna utlåtanden

Högsta domstolen gav år 2025 följande utlåtanden till justitieministeriet (på finska):

9.1.2025

Utlåtande om utkast till ändring av 6 § i statsrådets förordning om grunderna för arvoden vid allmän rättshjälp (KKO-HD/1609/2024)

6.3.2025

Utlåtande om utkast till regeringsproposition om ändring av 16 kap. i strafflagen (KKO-HD/119/2025)

8.5.2025

Utlåtande om betänkande angående förfarande för små tvistemål (KKO-HD/391/2025)

18.6.2025

Utlåtande om utkast till regeringsproposition om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 § i rättegångsbalken (KKO-HD/674/2025)

27.11.2025

Utlåtande om utkast till regeringsproposition om ändring av lagen om verkställighet av böter och till vissa lagar som har samband med den (KKO-HD/1405/2025)

28.11.2025

Utlåtande om utkast till regeringsproposition om införande av förvaringsstraff och utveckling av förfarandet för frigivning av livstidsfångar (KKO-HD/1497/2025)

Utlåtanden om landskapslagar antagna av Ålands lagting

Högsta domstolen ger på begäran republikens president utlåtanden också om landskapslagar som Ålands lagting antagit. Utlåtandena publiceras på svenska. År 2025 gavs följande utlåtanden gällande landskapslagar:

5.3.2025

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 4.12.2024 om antagande av landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om inteckning i bil (KKO-HD/50/2025)

7.4.2025

Ålands lagtings beslut 11.12.2024 om antagande av följande landskapslagar: 1. informationshanteringslag för Åland, 2. landskapslag om ändring av offentlighetslagen för Åland, 3. landskapslag om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland, 4. landskapslag om ändring av landskapslagen om tillgängliga digitala tjänster (KKO-HD/258/2025)

6.5.2025

Ålands lagtings beslut 20.1.2025 om antagande av följande landskapslagar: 1. landskapslag om ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten, 2. landskapslag om ändring av landskapslagen om körkort, 3. landskapslag om ändring av landskapslagen om besiktning och registrering av fordon (KKO-HD/441/2025)

13.6.2025

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 17.3.2025 om antagande av landskapslag om cybersäkerhet och motståndskraft (KKO-HD/442/2025)

23.9.2025

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 4.6.2025 om antagande av följande landskapslagar: 1. landskapslag om kontaktpunkt, tillståndprocesser för förnybar energi och områden för främjande av förnybar energi (härefter landskapslagen om kontaktpunkt mm.), 2. landskapslag om ändring av landskapslagen om naturvård, 3. landskapslag om ändring av 4 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, 4. landskapslag om ändring av plan- och bygglagen för landskapet Åland, 5. landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om biodrivmedel, flytande biobränslen och biomassabränslen, 6. landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet (KKO-HD/1101/2025)

26.9.2025

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 4.6.2025 om antagande av landskapslag om ändring av jaktlagen för landskapet Åland (KKO-HD/1100/2025)

Besök och evenemang

Besök i högsta domstolen

22.1.	Representanter från högsta domstolen i Moldavien	25.9.	Joint Nordic-Baltic Supreme Court President Meeting 2025
30.1.	Finska Samskolans (SYK) vänklass från Frankrike	29.9.	Utbytesdomare från högsta förvaltningsdomstolen
4.2.	Pro gradu-grupp i advokaträtt från juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet	3.10.	Brottmålsavdelningarna vid Helsingfors tingsrätt
21.3.	Riksdagsbiblioteket	10.10.	Tingsnotarier
28.3.	Östra Finlands förvaltningsdomstol	20.–24.10.	En utbytesdomare från Italiens högsta domstol
31.3.	Studeranden från Judica ry	23.10.	Arbets- och näringsministeriet
23.5.	Åklagarsekreterare från olika länder via European Judicial Training Network (EJTN)	11.11.	Nordiska tjänstemän
12.5.	Dialogdagar för åländska tjänstemän	21.11.	Singapores inrikesminister
1.9.	Utbytesdomare och kanslipersonal från olika länder via European Judicial Training (EJTN)	10.12.	Rättegångskurs i miljö rätt vid Helsingfors universitet
11.9.	Chefsdomare från olika länder via European Judicial Training (EJTN)	18.12.	Justitieministeriets kommunikationsdirektör

Evenemang

23.–26.2.	Besök i Förenta staternas högsta domstol och federala domstolar	26.8.	Utbildningsdag i EU-rätt
28.4.	Utbildning i sanktionsrätt	22.9.	Utbildningsdag i arbetsrätt
19.5.	Besök i unionens domstol och i tribunalen	1.10.	Årsdagskaffe, högsta domstolen 107 år
23.5.	The European Law Students' Association (ELSA) Finland rättegångstävling	27.10.	Utbildning i konsumentkreditfrågor
		14.11.	Högsta domstolens advokatdag

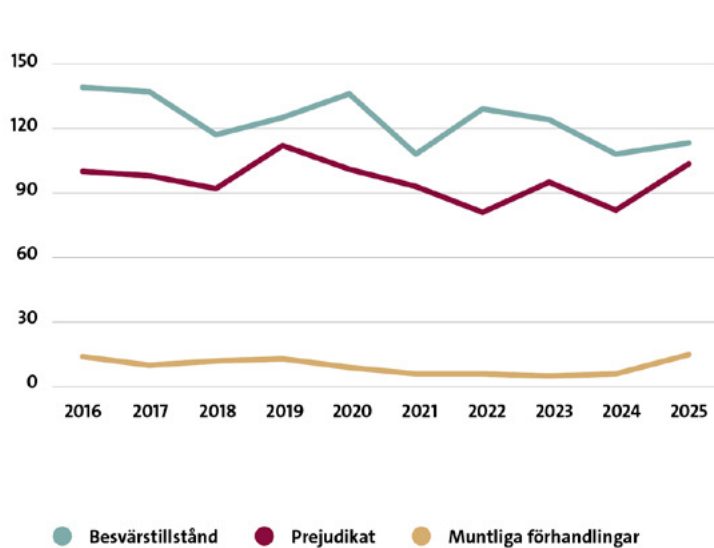

Statistik

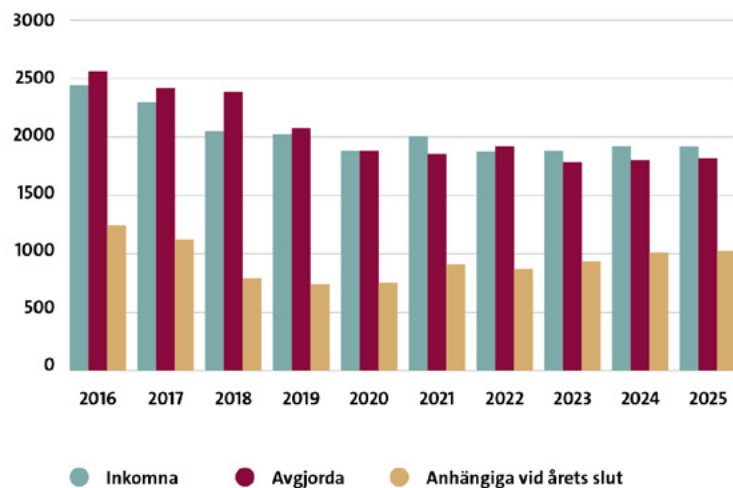
Av statistiken framgår de viktigaste numeriska uppgifterna som beskriver högsta domstolens verksamhet under de senaste tio åren.

Meddelade besvärstillstånd, prejudikat och muntliga förhandlingar

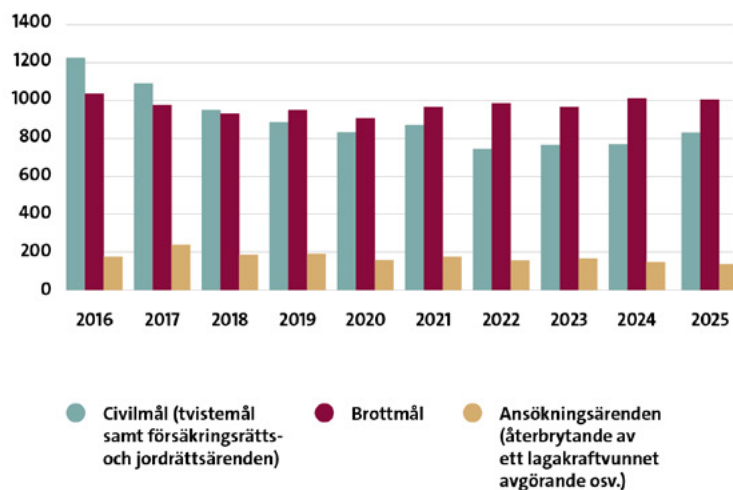
	Besvärstillstånd	Prejudikat	Muntliga förhandlingar
2016	139	100	14
2017	137	98	10
2018	117	92	12
2019	125	112	13
2020	136	101	9
2021	108	93	6
2022	129	81	6
2023	124	95	5
2024	108	82	6
2025	113	107	15

Inkomna, avgjorda och anhängiga ärenden

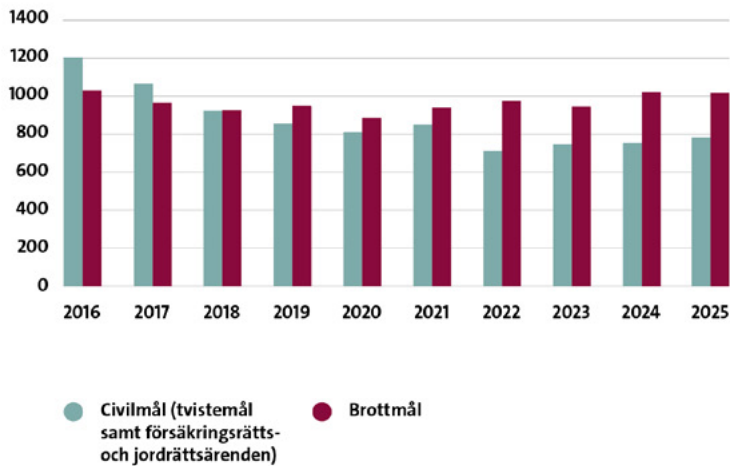
	Inkomna	Avgjorda	Anhängiga vid årets slut
2016	2 449	2 563	1 248
2017	2 303	2 428	1 124
2018	2 055	2 395	788
2019	2 028	2 069	740
2020	1 882	1 876	750
2021	2 005	1 855	906
2022	1 876	1 917	868
2023	1 888	1 813	947
2024	1 985	1 900	1 038
2025	1 971	1 960	1 063

Inkomna ärenden enligt ärendegrupp

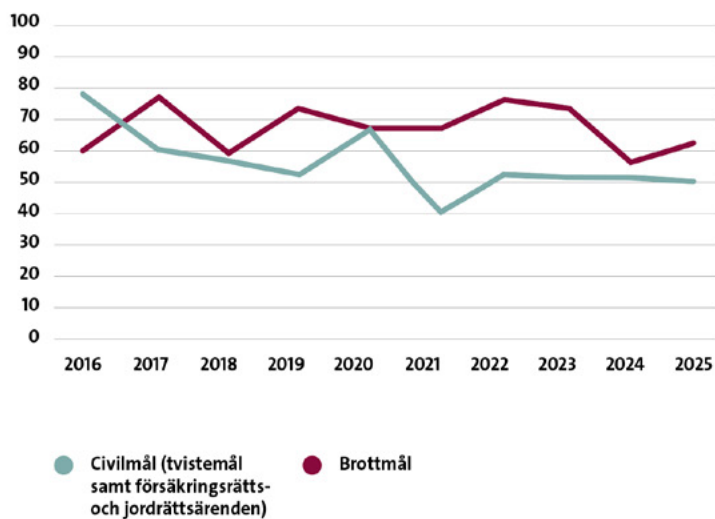
	Tviste	Försäkring	Jord	Civilmål totalt	Brottmål	Ansökningsärenden
2016	999	138	87	1224	1039	168
2017	862	155	72	1089	978	230
2018	767	103	69	939	933	176
2019	725	92	65	882	948	179
2020	683	102	45	830	898	148
2021	733	60	71	864	961	171
2022	653	29	52	734	983	153
2023	649	52	62	763	963	156
2024	675	66	55	796	1030	148
2025	698	51	59	808	1023	131

Inkomna ansökningar om besvärstillstånd

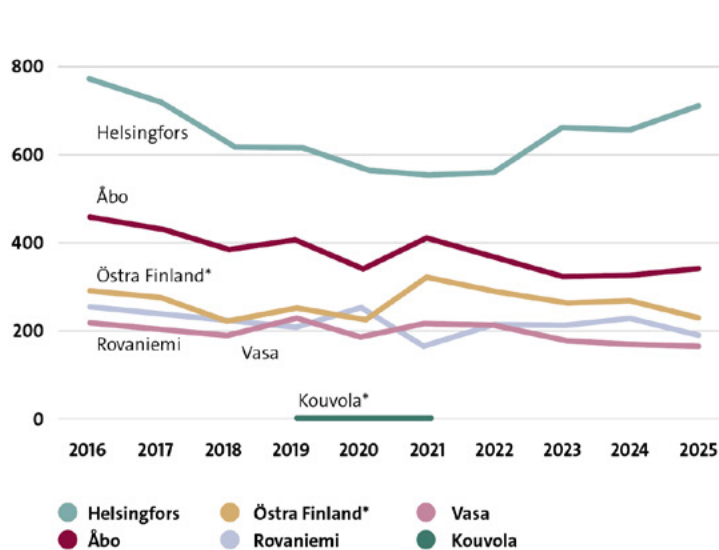
	Tviste	Försäkring	Jord	Civilmål totalt	Brottmål
2016	995	135	69	1199	1029
2017	860	148	58	1066	965
2018	765	102	56	923	924
2019	724	83	47	854	948
2020	682	100	30	812	884
2021	732	60	58	850	936
2022	653	29	29	711	973
2023	647	52	34	733	952
2024	675	66	32	773	1014
2025	698	51	44	793	1013

Beviljade besvärstillstånd

	Tviste	Försäkring	Jord	Civilmål totalt	Brottmål
2016	75	1	3	79	60
2017	47	4	9	60	77
2018	50	5	2	57	59
2019	51	2	0	53	72
2020	63	2	3	68	68
2021	39	1	0	40	68
2022	48	3	1	52	77
2023	47	1	3	51	73
2024	49	0	2	51	57
2025	46	3	1	50	63

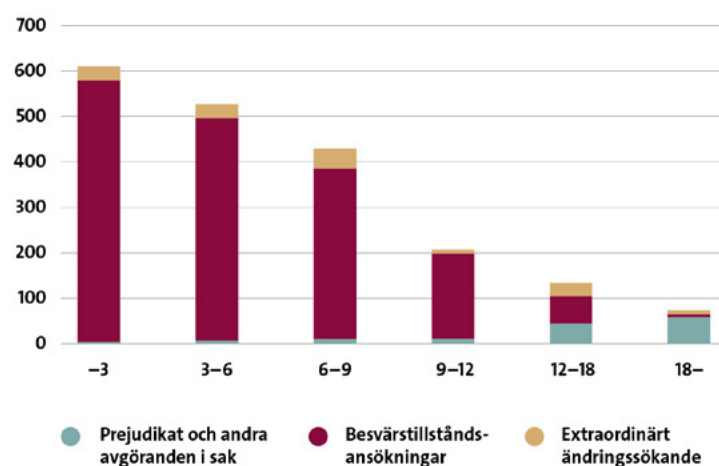
Från hovrätterna till högsta domstolen inkomna ärenden

	Helsingfors	Östra Finland*	Kouvola*	Rovaniemi	Åbo	Vasa	Totalt
2016	781	286		253	461	220	2001
2017	727	275		236	441	209	1888
2018	623	223		219	395	191	1651
2019	622	251	2	213	408	226	1722
2020	580	226	1	240	348	197	1592
2021	568	328	1	183	406	211	1697
2022	579	294		208	361	210	1652
2023	668	237		210	321	189	1625
2024	658	261		232	343	177	1671
2025	731	230		194	415	172	1742

*Kouvola hovrätt sammanslogs med Östra Finlands hovrätt fr.o.m. 1.4.2014.

Genomsnittliga handläggningstider 2025

Månader	Alla	Prejudikat och andra avgöranden i sak	Besvärstillståndsansökningar	Extraordinärt ändringssökande
-3	609	3	575	31
3-6	532	7	492	33
6-9	429	11	372	46
9-12	207	11	188	8
12-18	137	41	65	31
18-	73	59	5	9

Personalen

31.12.2025

President

Leppänen Tatu

Kanslichef

Kuparinen Kaisa

Ledamöter

Justitieråd

Antila Tuomo
Engstrand Lena
Guimaraes-Purokoski Alice
Hakamies Kaarlo
Huovila Mika
Ilveskero Mika
Kantor Ari
Melander Heli
Mäkelä Juha
Ojala Timo
Pulkkinen Pekka
Pynnä Tuula (tjänstledig)
Pölönen Pasi
Sippo Jukka
Tammi-Salminen Eva
Tapani Jussi
Turpeinen Tuija
Uusitalo Kirsti
Välimaa Asko (tjänstledig)

Föredragande

Referendarieråd

Autio Tiina-Liisa (tjänstledig)
Jutila Paula (tjänstledig)
Salonen Jukka-Pekka

Referendarieråd (tidsbunden tjänst)

Elo Elina
Haga Pia (tjänstledig)
Hiltunen Ville
Kempainen Heikki (tjänstledig)
Klinga Kaisa (tjänstledig)
Klami-Wetterstein Paula
(tjänstledig)
Leino Silja
Lind Mikaela
Pyöriä Matti
Reijonen-Schofield Marja
(tjänstledig)
Ritakari-Rautio Laura
Vähätalo Tuukka (tjänstledig)

Äldre justitiesekreterare (tidsbunden tjänst)

Castrén Lalli
Kallioinen Laura
Mansikkamäki Jenna
Moilanen Juhana
Näsi Mirva
Sjöblom Kristian
Stenberg Laura

Justitiesekreterare

Heino Heikki
Ingström Saara (tjänstledig)
Pöyhönen Pekka
Ravi Leena (tjänstledig)

Justitiesekreterare (tidsbunden tjänst)

Huhanantti Peter
Katajamäki Anna
Kirvesniemi Laura
Linnanmäki Kirsikka
Majlander Sini
Orasmaa Antto
Rantala Anssi

Kanslipersonal

Administrativ jurist

Alaranta Jussi

Administrativ sekreterare

Happonen Pia

Arkivarie

Humalamäki Tuulia

Avdelnings-/byråsekreterare

Jaakkola Nina

Kaartoaho Saija

Katainen Merja

Keränen Minna

Laine-Berg Raila

Lignell Minna

Mäntynen Maarit

Rantonen Oili

Rättö Outi

Tanska Riikka

Ultamo Suvi

Avdelnings-/byråsekreterare (tidsbuden tjänst)

Aalto Ira

Ekström Miska

Turunen Minna

Biträdande registrator

Ala-Krekola Wilhelmina

Biträdande registrator (tidsbunden tjänst)

Laine Marika

Lampinen Max

Dataadministrationsspecialist

Kouki Jaana-Maija

Expeditionsvakt

Häyrinen Eeva

Isokääntä Tanja

Expeditionsvakt (tidsbunden tjänst)

Akkanen Sami

Hiltunen Jukka

Informatiker

Tükenmez Eija

Informationschef

Mononen Tanja

Inspektör

Häggqvist Marina

Kommunikationschef

Liger Karine

Kommunikationsexpert

Kuisma Minna

Ledningssekreterare

Saastamoinen Riitta (tjänstledig)

Ledningssekreterare (tidsbunden tjänst)

Konka Emmi

Registrator

Nurminen Marja

Personer som har gått i pension 2025

Avdelningssekreterare Pirkko Takkinen fr.o.m. 1.8.2025